

Négyesy László külföldi kapcsolatai.

Irta: FARKAS GYULA.

A magyar irodalomtörténetírás — legnemzetibb tudományunk — osztozkodik klasszikusaink sorsában: hatása alig terjed túl a magyar nyelvterület határain. Nemesak a magyar nyelv izoláltsága köti meg, hanem talán még inkább a külföld közönye. Toldy Ferenc még jónak látta, hogy — akáresak előzői — irodalomtörténeti kézikönyvét 1828-ban német nyelven jelentesse meg. Nemesak befelé kívánt vele hatni, hanem kifelé is hírt akart adni a magyar irodalom gazdag multjáról és fellendüléséről. Száz évvel ezelőtt ez még természetes volt. Nyugati népeiben még megvolt az univerzális érdeklődés és hazánk megismerése az ismeretlen ország felfedezésének ingerével hatott. W. v. Humboldt, J. Grimm, Fr. Schlegel magyarul tanultak és egy angol, Bowring, magyar költői antológiát adott ki, melyre az angol nemzet legkiválóbb szellemei siettek előfizetni. Nálunk meg szívesen megbocsátották az írónak, hogy németül írt, ha csak a magyar kultúra jóhíréért segített terjeszteni a külföldön.

A mult század közepe óta a helyzet megváltozott. A nemzeti érzés hatalmas fellendülésével együtt járt a magyarnyelvűség követelménye a szellemi élet minden területén. Nemesak Gyulai, Beöthy írták már *csak* magyarul műveiket, hanem Toldy is. A magyar irodalomtörténetírás elszigetelődött, akár csak a magyar irodalom. Petőfi, Jókai még csak keresztültörték ennek az izoláltságnak kínai falát, de Arany János már ismeretlen maradt. A külföld érdeklődése ellanyhult. Bécs, mely eddig szívesen közvetítette a magyar szellem értékeit a nyugati művelődés számára, bezárta kapuit a „rebellis“ magyarság előtt. A magyarországi németiség, leghűségesebb kulturközvetítőnk, pedig csakhamar megmagyarosodott. Hiszen jellemző, hogy még germanisztikai tanulmányok is évtizedeken át csak magyar nyelven jelentek meg és legfeljebb csak kritikák útján váltak a német tudomány előtt ismeretessé. A magyar irodalomtörténetírás hatalmas összefoglaló művei, melyeknél jobban kulturánk magyar szintjét mi sem bizonyítja, még ennyi figyelemre se igen számíthatnak. Jelentek ugyan meg alkalmilag

magyar irodalomtörténetek idegen nyelven (Schwicker, Riedl, Kont, Katona—Szinyei), de ezek elvesztek sokkötetes sorozatokban.

A magyar irodalomtörténetírás valahogyan a tudományos élet nemzetközi organizációjából is kimaradt. Tartatnak történeti, nyelvészeti, germanista, romanista, szlavista, finnugor világtudományos kongresszusok: a magyar irodalomtörténész sehol sem találja meg helyét (ha csak romanistáink vagy germanistáink nem képviselnek bennünket). Szláv tanszék minden nagyobb nyugati egyetemen van (Bécsben és Grácban a XVIII. század óta), magyar még Bécsben sincs, rövid ideig Párisban volt, most meg csak egy van, Berlinben. Pedig volna mondanivalónk a külföld számára. Büszkén mutathatnánk Pintér Jenő külföldön is pártját kereső összefoglaló művére, Horváth János magyar elvű módszerére vagy Thienemann irodalomelméletére. A környező román és szláv népek irodalma a mienk nélkül meg sem érthető. Az ifjú irodalomtörténetíró nemzedék érzi is a magyar szellemi expanzió szükségességét (megtanította rá a világháború). Elég német, francia, olasz nyelven megjelenő folyóiratainkra utalni.

Ezen törekvés méltán tiszteli Négyesy Lászlóban az úttörők egyik legkiválóbbját. Négyesy László példát mutatott, nemcsak idegen nyelven megjelent tanulmányaival, hanem talán még inkább a külfölddel szemben elfoglalt álláspontjával. Beszámolt a külföld előtt a magyar irodalom utolsó száz esztendejéről francia nyelven, angol tanulmányt írt Zrínyi Miklósról, németül ismertette magyar verstani tanulmányait. A szerbek és románok tankönyveket készítettek az övéi nyomán. Megjelent nemzetközi esztétikai kongresszusokon és gondoskodott arról, hogy világhírű külföldi tudósok Magyarországon tartsanak előadásokat. Megérezte azt, — amit Kazinczy egy századdal korábban hirdetett és ami azóta mintha feledésbe merült volna — hogy nyelvünk izoláltsága miatt szükségünk van nemcsak fordításokra, hanem személyes kapcsolatokra is, mert csak így biztosíthatjuk a külföldön a magyar gondolat diadalmas útját. Egész lelkisége hivatottá tette őt arra, hogy tudományos életben és személyes vonatkozásokban egyaránt méltósággal képviselje a magyar szellemet.

Tudományunk külföldi őrszemei tisztelettel köszöntik a hetvenéves Négyesy Lászlóban a példaadót.